Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоҕуҥ!

САНА ОЛОХ

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

● № 9 (7083) ● 1991 сыл. Тохсунньу 19 күнэ. Субуота ● Сыаната 8 харчы

ЫАННЫЫК ФЕРМАЛАРЫГАР

(Тохсунньу 15 күнүнээҕи туругунан)

Бастакы колоннаҕа—күнүнээҕи валовой ыам, иккискэ—государствоҕа туттарыллар үүт күнүнээҕи ылаана, үһүскэ—ол туолуута (центнериэнэн), төрдүскэ—ынах аҕыстан төбө үүт ыаныллыбыта (килограммынан), бэҥискэ—үүт табаарыныаҥа (бырыһыанынан).

Карл Маркс	12,2	11,9	12,7	3,8	87,7
Субуруускай	15,5	21,2	16	3	92,2
Хатылы	8	—	8	4	93,7
Болтого	7,5	—	8	2,4	90,6
Эрилик Эристиин	22,1	33,6	21,3	3,1	91,8
Хоптоҕо	7,3	—	6,6	3,8	90,4
Хадаар	5,1	—	4,4	3,6	82,3
Хайахсыт	5,8	—	5,9	3,4	93,1
Чакыр	4,3	—	4,4	2,1	93
«Чурапчы»	11,2	19,3	11,8	2,1	87,5
Сылаг	5,6	—	6,3	1,8	89,2
Килэҥки	1,3	—	1,5	1,1	100
Арылаах	3,1	—	2,8	4,1	74,1
Түөйэ	1,2	—	1,2	3,7	100
«Мыҥдаҕаайы»	23,3	25,7	19,6	5,7	80,2
Болугур	13,9	—	11,2	5,6	79,1
Соловьев	9,2	—	8,2	6,1	81,5
Хахыйах	0,2	—	0,2	2,2	100
«Мугудай»	5,5	11,8	6,1	2,4	100
Мараллайы	1,7	—	1,9	1,6	100
Телей	3,8	—	4,2	3,1	100
«Бахсы»	3,7	7,6	4,2	1,1	100
Чыаппара	1,0	—	1,2	0,7	100
Толоон	2,7	—	3	1,4	100
Оройуон үрдүнэн	93,5	131,1	91,7	3,0	88,7
1990 с.	120,1	107,2	129,7	3,5	95,7

Иннинээҕи наадаларыттааҕар күнүнээҕи валовой ыам 1 центнериэнэн, государствоҕа туттарыллар 8,3 центнериэнэн, үүт орто сыата 0,104 бырыһыанынан, табаарыныаҥа 1,6 бырыһыанынан таҥнары түстэ. Туһаанныах көрдөрүүлэр аҕыстыт сыл субу кэмин кытта тэҥнэтэххэ бары намыһахтар. Холобур, үүт валовойа 26,6 центнериэнэн аҕыйах буолла. Оттон ынах төрөөһүн, нэ 35 төбөнөн эдэх, эбэ, тэр барыта 223 ынах төрөөтө. Оройуон үрдүнэн 3021 ынах ыанар.

Ол эрээри үстэ ыаҥын ханна да саҕалана илик. Бу сыччах төрөөбүт ынахтарга эрэ тэриллэр. Эбии аҥылык сыахтара иккиҥэ сиргэ буруолуулар. Төрүөххэ бэлэм үүс сирдэргэ мөлтөх. Онон ньырэйдэр анал көрүүгэ, кичэллээх илиигэ бэриллэ охсубаттар. Маннык дьаһаан үүт табаарыныаҥытар сүүйтэрии эмиэ тахсар. Нуормаҥы таһынан ыаммытыкан үүтү үрдүттэн ньирэйгэ иһэрдии салҕанар. Искусственнай үүтүнэн солбуйуу ыаллыбат.

Комбикорм кырыымчыгын билэ олорон эбии аҥылык састаабын элбэтиигэ кыһаныы уурулуйбат. Күөх үүнээйиини үүнэрии, дуларыны туһаныы ханна да суох. Онносор фураж бурдуктаах олорон ону бытарытан, астаан биэрии тэриллибэт, сорох сирдэргэ комбикорм хорчорхойдуу салатыллар.

Р. СОФРОНОВА,
ОАПХ диспетчера, зоо. техник.

Бүгүҥҥү нүөмэргэ

2-с стр.
Партия авторитета түһүүтэ, дьоҥҥо сабыдыала мөлтөөһүнэ кини идеялара наадалара суохтарыттан буолбатах.

3-с стр.
Н. Е. Мординов — Аппа Аччыгыйа 85 сааһа туолуутунан Сэман Тумат народнай суруйааччы туһунан иһирэхтик кэпсиир.

Райсовет президиумугар

Райсовет президиумун уочараттаах мунньаҕа тохсунньу 15 күнүгэр буоллаа. Итиҥ күн көрүллүбүт боппуруостартан биир саамай боччумнаахтара—**коруот үөрэҕириитин материальнай хаарчыйыыта, бу салаа үлэһиттэрин социальнай олохторуган үөскээбит балаһыанньа туһунан.** Биллэрии курдук, итиҥ депутатскай ыйытык быһыытынан өссө райсовет аҕыныт сессиятыгар киирбита. Сессия маны үөрэтэн, бэлэмнээн президиум көрүүтүгэр киллэрдин диэн депутат А. В. Ефремов салайаччылаах комиссияны тэрийбита. Депутатскай ыйытык хабар боппуруостара балачча киэҥ. Уопсайыынан, оҕону үөрэтиигэ-иитиигэ үөскээбит проблемалар бу салаа материальнай базата, бары өртүнэн хаарчыллыыта молтөөбүтүн кытта быһаччы сибээстээхтэрин туһунан этиллэр. Маны болҕомтоҕо ылбанна туран, оскуола үлэтигэр үрдүк көрдөбүлү туруорар ыаллыбат. Ханна даҕаны үөрэх тэриллэлэрин дьиэлэрэуоттара эргэрдэ, ол үрдүнэн былаанныыр санаа объектар тутуллар болдьохторо уһатыллан иһэр. Оскуолалар котельнайдарын совхозтар балансаларыгар биэрэн объектары сылытыы курдук түбүктээх хаһаайыстыбаннай үлэттэн педагогтары босхолуур туһунан уньуннаах кэпсэтии, туруорсуу саччаагына диэри салҕанан барар. Учуутуллар, оҕо тэриллэхтэрин үлэһиттэрин хаанастара, уопсайынан ылар буоллахха, намыһах, киниилэри олорор дьиэнэн хаарчыйыы эмиэ көрүкүтэ суох. Онон даҕаны бу салааҕа түптэн үлэлээбэкки бара-нэлэ туруу улаатта. Итиҥ барыта тиһэҕэр быччаты юнтин-үөрэтии курдук дьоһуннаах дьыаланы атарахсытыыта тэлэрдэн эрэр. Манна болҕомтоҥу уруохха диэн туруорсуу, кырдьык да, гиэрдэах.

Президиум боппуруоһу дьүүллэһии түмүгэр ылыммыт уураахтар бу салааҕа сана объектары тутуугга иилии сыллаах программаны онгорон райсовет сессиятын көрүүтүгэр киллэрэргэ быһаарда. Оннооҕор хаҥнык объект тутуллара, ол болдьоҕо чопчу ыйыллыбыт, үбэ-харчыта чуолкайдаммыт буолуоҕа. Хаммаһы үрдэтии боппуруоһун республика правительствотыгар анаан-миниэн туруорсуохха диэн этии туораахха туспа пуунунан киирдэ. Комиссия бэлэмнээн киллэрбит уураахтарын бырайыактар өссө «Оройуон тас өртүттэн бу салааҕа үлэлии калбит хаһаайыстыбата суох сулумах дьоҥҥо анаан эт уонча арыы иккі бүк нуормативтан олохтуурга» диэн туспа пуун баара. Маны президиум сорох эдэҥнэрэ ылымматылар. Ол эрээри, куолас баһыйан, уураахха итиҥ киирдэ. Итиннэн сиэттэрэн оскуолалар сибиниэлэри, көтөрү, о. д. а. иитэр көмө хаһаайыстыба тэриллэрэ наадатын туһунан этии кетөҕүлүннэ. Котельнайдары атын балансаҕа биэрии курдук, о. д. а, сорох боппуруостарга чопчу дьаһалар бу да сырыыга ыыйан ылыллыбатылар. Итиллэр салгыы үөрэтиллиэхтэрэ.

Президиум оройуонга **рынок сыһыанарыгар киириинэн атыыны бэрэдэкэтэһии сүрүн быраабылаларын** биэрэгэтта. Хаһыакка ол тахсыаҕа.

Салгыы **оройуонга юбилейдары бэлэмнээһин балаһыанньата** көрүллэн биэрэгэтилиннэ. Онно этиллэриэн, оройуонга бэлиэтэнэр юбилейнай даталары аны президиум көрөн быһаарыахтаах.

Бу балаһыанньаҕа өссө манныктар баалларыгар:

—тэриллэлэр, хаһаайыстыбалар , административнай-территориальнай тэриллилэр юбилейдарын бэлиэтээһин тэриллэлэр, хаһаайыстыбалар бөҕөлөрүн күүстэриэн ыытыллар;

—киниилэр юбилейдарыгар уонна профессиональнай бырааһынныыктарыгар сибээстээн, ону тэҥэ гражданнар үлэлиир кэмнэриэгэр юбилейдарыгар сибээстээн наҕараадаламмыттар;

—юбилейдарыгар сибээстээн фондалаах табаардары анаан тохтотуллар;

—гражданнар юбилейдарын барыы боппуруостара туһаанныах сельсоветтарыгар быһаарыллар.

Бу күн президиумга сорох атын боппуруостар эмиэ көрүлүннүүлэр.

Сөбүлэспэт буолууну биллэрдилэр

Тохсунньу 14 күнүгэр буолбут Чурапчы орто оскуолатын учуутуллаан уонсай мунньахтарыгар Литвааҕа сааны-сэби туттууну бырачыастыыр туһунан боппуруос туруорулунна.

Биллэрии, демократиилы уонна правовой государство функциилэрин олохтоо иллэрэр иһин мөккүөр бар турар кэмигэр, дойду иһигэр буолар ханнык баҕарар утарсыылар, хамсаһыннар политическай ньымаҥа быһаарыллыахтаах хтараа бэлиэтэниэ.

Күүһү туттуу, ону аҥаан хаан тохтуутун таһаарыы бу—боппуруоһу быһаарыы буолбатах, тоттөрүтүн, буруйу оногоруу буолар. Итиннэхэ быһаччы эпизэтинэҥи сүгэр политическай күүс бүтүн буолбатарына, кэтии эпизэти сүгэртэн быыһанар кыаҕа суоҕа ыйылынна.

Мунньах кыттыылаахтара Литва боппуруоһа сэрии сэбин туттуунан буолбакка, эйэлээх кэпсэтиһиилэриэн быһаарылыахтаах диэн биир бигэ санааҕа сомоголостулар уонна Литвааҕа сааны-сэби туттууну биир санаанан утардылар.

Бырачыастыыр телеграмма РСФСР Верховнай Советын Председателигэр Ельцин Б. Н. ыытылынна, иниттэн телеграмманы Литвааҕа буолан турар событиеларга эпизэти сүгэр былаас органнарыгар тириэрдэриэхтэр көрдөһүү оногулунна.

В. ОКОНЕШНИКОВ.

ИРАККА САБА ТҮҺҮҮ

Вашингтон, тохсунньу 17 күнэ (ССТА). АХШ бу күн Багдад бириэмэтинэн лоп курдук 03. 00 часка уонна Вашингтон бириэмэтинэн 19. 00 часка Ираҥы утары сэриини саҕалаата.

Президент пресс-секретара Марлин Фицуотер бэчээнэ кытаас сайабылыанньатыгар маннык эттэ: «Кувейты боскололоһун саҕаланна. Коалициҥа биһиги партиердарбыт күүстэрин кытта бирдэ Холбоһуктаах Штаттар, Холбоһуктаах Нацилар Тэриллэлэрин Куттал суох буолуутугар советтан мандатын толорон, «Кумах куйаарга шторм» диэн кодоннай аатталаах операцияны саҕалаатылар. 19. 00 чаастан саҕалаан итиҥ операцияҕа кыттыыны ылбыт күүстэр Ираккка уонна Кувейкка баар сыалларгга охсуулары оногорбутуган бардылар».

Информационнай агентеттолар иһитиннэриилэриэн, Америка Ф-15 Е истребитель-бомбардировщиктара Кувейт уонна Ирак объектарыгар күүскэ буолбалаатылар уонна ракеталары, нан ытыалаатылар. АП агентетво ыйарынан, АХШ күүстэрин самолеттара Вашингтон бириэмэтинэн 16 чаас 50 мүнүүтэҕэ салгыҥҥа кэтэн таҕыстылар.

✦ *Айылҕа уонна киһи* ✦

БЭРЭБИЭРКЭЛЭР ТУГУ КӨРДӨРДҮЛЭР

1990 сылга айылҕа харыстабылын оройуоннаах комитета сири, ууну, тыаны туһаныы турутар бэрэбиэркэлэри оногордо. Сыл устата 28 бэрэбиэркэ ыытыллыыта. Ол иһиттэр ууну уонна сири туһаныыга —11-дии, тыа ресурсаларын туһаныыга —6. Онно 25 предписание суруллан тэриллэргэ толоруута ыытыллыыта. Билигин түмүгүнэн 20 көрүнгнэ үлэ ыытыллан толорулунна.

Сири кирдитии иһин 3 киһи 90 солк., ууну кирдитии иһин 2 үлэһит 80 солк. ыстараантанна. Көҥүлэ суох карьерга анаан сири алдьаттарыы иһин «Якутавтодор» холбоһук Госагропромка 13794 солк. төлөтө. Тыаны туһаныыта республика үрдүнэн айылҕа харыстабылын комитетын, лесхоз уонна прокуратура үлэһиттэрэ кыттыылаах бэрэбиэркэ оногоһуллан, түмүгэ республикаҕа Айылҕа харыстабылын госкомитетыгар уонна прокуратура коллегиятыгар анаан көрүлүннэ.

Тыаны туһаныыта улахан кэһиилэр тахса туралларын, технологическай карта тутуһуллубат түмүгүгэр тыаны алдьатыы, кирдитии, хоһуйаны сыыһырдыы таһаарыллар. Холобур, көҥүлэ суох хоһуйаҕа маһы состорон киллэрэн эрбиллэр, хонууну мас тобоҕунан толороллор. Ону ыраастатыы үлэтэ барар. Ол курдук, аспыт сылга «Мугудай» совхоз Толойдоову отделениета Кулаадыма үрэҕин ыраастаата (500 кубометр кэмнэх), маһы тэгастыыр комбинат Туолутута (495 кубометр), «Якутагропромстрой» МПМК Тайҥа үрэҕэр (860 кубометр) мас тобохтуттан саһаан бэлэмнээтилэр. Кыра маһы тэбистэрии, алдьатыы маассабай эбит. Иннинэ-тин маннык улахан хоромньуну таһаарбат сыалтан сэрэтэр үлэлэр ыытылыннылар. Бэрэбиэркэ түмүгүнэн дьыала оногоһуллан, туһаанныахтарга ирдэбил түһэрилиннэ. Ол курдук, кыра, ньирэйдэр мастары тэбистэрии, алдьатыы иһин ирдэбил тектарга төбө мас тэбистэриллибит ахсаанынан оногоһуллар. Специалистар эталлэриэн, биир гектарга 30—50 тыс. устуука мас үүнэр. Оттон биир кыра маһы алдьатыыта төлөбүрэ 5 солк —7 солк. 30 харчы. 1 гектарга маһы алдьатыы төлөбүрэ 200 солк. буолар. Бэрэбиэркэ түмүгүнэн Чурапчы сельсовета 4 гектары тэбистэрбитин иһин 800 солк., Чакыр арендтай предприятиета 1 гектарга—200 солк., «Чурапчы» совхоз 4 гектарга—800 солк., «Якутагропромстрой» МПМК 12 гектарга—2400 солк., «Мыҥдаҕаайы» совхоз 8 гектарга—1600 солк. ыстараабы сүктүлэр.

Сири кодьуустээхтик туһаныы юридическай торуттаах документтарга олоҕуруохтаах (сельсоветтар, райсовет президиумун уураахтара, государственнай акталар). Билигин сельсоветтарга 18 карьер регистрацияланна. Маннан ыла сельсоветтар документтарынан итинник регистрацияламмыт эрэ сирдэртэн буору ылыы олохтонуохтаах. Сири кирдитии пилорамалар тастарыгар улахан. Маннык кэһиилэргэ сельсовет уураахтарынан быһыллан бэриллибит сиртэн атын өртүгэр матерналыай ирдэбил гектарыгар 25—40 тыс. солк. буолар. Бу өртүгэр эбэх сэрэтии үлэ ыытылынна.

Бу кэмнэргэ маннык үлэлэр сельсоветтарынан ыытыллыахтаахтар:

—бары тэриллэлэр туладыыр эйгэни харыстааһын үлэлэригэр үп-харчы көрүөхтээхтэр, үлэ былаана оногоһуллуохтаах;

—территория иһиэн баар сиргэ, тыаҕа инвентаризация хас биирдии тэриллэҥэ, чопчу объектарынан чуолкайдык оногоһуллуохтаах (сири, тыаны, ууну, салгыны буортулуур объектары киллэрэн туран);

—коллективнай дуогабарга айылҕаны харыстааһын - мероприятиелара булгуччулаахтык киллэриллиэхтээхтэр. Сокуоннары кэһии иһин эпизэтинэс сирэй эпизэттээх үлэһиттэн ирдэниэхтээх;

—бөҕүөлэктэргэ сана объектар, олорор дьиэлэр тулалыыр эйгэҕэ хоромньута суох кэскиллээхтик толкуйдаан, генпланнаах эрэ олоҕуран тутуллуохтаахтар. Күөх зоналар арыгаччыланыахтаахтар;

—наһилиэктэргэ общественнай инспектордар аныахтаахтар, общественнай постар олохтонуохтаахтар;

—оройуоннаҕы санэпидстанцияны кытта дуогабар түһэрсэн, иһэр уонна техническэй уу химическэй састааба чуолкайданыахтаах, ууну туһаныы табыгастаах вариана булуллуохтаах;

—бинирдиилээн тэриллэрниин, объектарынан экологическай паспортизация оногоһуллара наада. Бу сана экономическай сыһыаннарга биир сүрүн документ буолар.

М. ПАВЛОВ.
оройуоннаҕы айылҕа харыстабылын комитетын председателэ.

Идеяларбыт тыыннаахтар, өлбөт-сүппэт аналлаахтар

Дойду бары өртүнэн кризиска, ыарахаттарга бүгүнгү үүстүк былаҥнаах үөскэппитэр үүстэр. Коммунистическай партиянан уонна киниэхэ торуттаччы В. И. Ленин бурыйдуулар. Үүгүстэр диэрим иссё кайдах эбит буоллар? «Правда» хаһыат бу дьыл тохсунньу 3 күнүгэр пуэлэриэр «Авторитет Ленина по-прежнему высок» диэн тебиллэр социологическай чинчийии түмүгэ бичиллибит.

В. И. Ленин 300-тэн тахса ааматынньыгын суох оҥордулар. Биирдэ сааратахха, бу улуу киһиэхэ ырыынакка сүрдээх нуорат. Ол эрээрдэ ыытыы түмүгүгэ киниэ личнэйин норуот үрдүк-түк сыанабыларын көрдөрүллүр. Владимир Ильич личнэйин ыытыллыбыт киһи 58,1 бырыынсыка үүгүгэйиэн сыаналаммат. Кинилэргэ ыытыллыбыт киһи 10,3 бырыынсыка утарар. Сирдьит улатан үүгүгэйиэн сыаналаммыт иссё ордук үрдүк—76,1 бырыынсыка.

Владимир Ильич Ленин революциэннай үлэни 17 саастаахтыттан дьаныктахпыта, көҥүл-бос эҥкүүлэр эдэр саас диэн билбэтэҕэ. Үөскэ саҥа, улуу революцияны, киниэ личнэйин, улатан хаһыанын да сыаналаммыт уратыта бөдөҥсөтөлөөх, чиэпкий буолуохха, эбэҥи —урукку, ку.билигиҥи бэлиэхэ наада диэн саныыбыт.

Чуолаан, биһиги Саха сирин ыллаахха, Октябрьскай революция туһалаах эта дуу, суох дуу диэн боппуруоһу туруорар да наадата суох курдук. Ол эрээри сорох эдэр коммунистар, хаҥлобур, М. М. Оконешников: «Октябрьскай революция экономическай программата суох оҥоһулаабыт. Сия, биир урукку экономическай сыыһыаннаһыларга төннөт наадыбыт. Оччоҕо Октябрьскай революция тоҕо наада этэй?»—диэр. Ыраахтааҕыттан Россия колониата буолан олорор комиссиэнэр Саха сирин политическай даҕаны, экономическай даҕаны болаһыаннытын хайдах этэй? «Отохтуун этэр дьон буоллаабыт» диэн чуулуу белиҥнэтэрбит өссө, лоҥко эмиэхтэрэ дуо? Эмиэхтэрэ. Оччоҕо, йэтчилэрэ эмиэ сүрбөт. Бэ тахса сылынан саха омук сир үрдүттэн симэ, лабыэхтэрдэн туһунан эмиэхтэрэ дуо? Революция буолан, национальнай политиканы уларыйтарбыт кэмнэр, сайдыахтыгын өйүм кэпкэт. Революция экономическай программата суох оҥоһуллубута диэн этиини кытта сөбүлэһэр эмиэ табыллыбат. «Сири — баанынайдарга! Заводтары, фабрикалары —рабочайдарга!» диэн норуот дуоҕатын эрукуттэр, саналарын сайт этэр аҕаны эрэ көтөҕөччүгүн бэйиэ революциэбит буолар. Аны социализм эрдэхтэрин бэлиэмэт буолар хайдах сатаныай. Босхо үөрэнэргэ, эмиэргэ бырааптаах, үлэнэн хаачыллыыга мэктиэни, о. д. а. олох олорорго- кимиэ бэрбэтэй? Революция аҕалбыт социализма. Арай дьэ онтуабыт балаҕан туруоруоҕа курдук. Демократтарбыт диэн хаһан сорус өйдөнсиэхтэрэй диэн дьиҥнэх сайыннарар туһугар калиталыыма төннөрти туруорсаллар. Производство средстволарыгар обществоннай бас билиини суох оҥоруу, дьыҥар, капитализмҥа барыы. Оҕом бэйэ-бэйэм Октябрьскай революция идеяларын, социализмы толору өйүүбүн. Романтиктар диэстиилэрэ 300 сыл салайан олорбут Россиялаҥ, хаан дойдута тиэхиэ сөҕүллэрэ биһиги тоҕо ахсыллыбыт? Революция буолан, национальнай политиканы уларыйтараҕа буоллар баччаҕа кэлиэх, пятин, сайдыахтыгын өйүм кэпкэт. Революция экономическай программата суох оҥоһуллубута диэн этиини кытта сөбүлэһэр эмиэ табыллыбат. «Сири — баанынайдарга! Заводтары, фабрикалары —рабочайдарга!» диэн норуот дуоҕатын эрукуттэр, саналарын сайт этэр аҕаны эрэ көтөҕөччүгүн бэйиэ револю

Саха дьолугар төрөөбүт киһи

Саха народнай суруйааччыта Н. Е. Мординов—Амма Аччыгыйа 85 сааһын туолуутугар

Амма Аччыгыйа Хайдахтаах күрдүк сүрүннэ быарга [illegible] гас эатын бу? Мин түс бэйэм саха бөлүөтүн кырдьаҕаһыныгар эбэхтэн «тайах уол» буолан арыстаспытым. Мунньахтарга, экскурсияларгы [illegible] сиппиэдэр үбүлүөйүн кыаҕтар кытары нарын турардаахпын. Дьэ, онно киһи Амма Аччыгыйа диэбэт киһитэ эбитэ эбит дөбөөр. Доҕоро В. М. Невиков—Күннүк Уурас, тыырап кинн үбүлүөйүн бэйэтинэн председательдээн, салайан ыытара. Кинилэр итн күрдүк доҕордуулара. Истоогын саҥаалара. Мин бу ытык, тыыр киниэбин ыытта дайаҥна сырыыга биэргэ барсар күнүм кэлиэр эрэ үөрүүбүттэн атаҕым сири билбэт буолаччы.

Урукку өрүттэр Амма Аччыгыйа Лев Николаевич Толстой «Сэрии уонна эйэ» диэн аар-саарга датырбыт эпопея-романын сахалыы саҥарпыт үтүө-түн-өгөтүн иһин П. А. Ойуунускай аатынан Государственнай бириэмийэҕэ түһэриллэбитинэн сибээстээн ыытыллыбыт мунньахха суруйааччы үлэтин туһунан кэпсэтии хайдах быыыта майгыта барбытын, бары бу үлэни үрдүктүк сыанналаабыта, киһи туһунан суруйан, бэлиэтээн турардаахпын.

Бүгүн бу ытыктыыр суруйааччын туһунан, төрөөбүт тоҕоостоохо эбэтэ буоллаҕа, одоҕоҥ-дьоҕоҥ да сөпүс буоллар, бэлиэтэлиэ турардаахпын.

Бэлиэтэлиэ, ол иһин бу ыытыллыбыт мунньахха суруйааччы үлэтин туһунан кэпсэтии хайдах быыыта майгыта барбытын, бары бу үлэни үрдүктүк сыанналаабыта, киһи туһунан суруйан, бэлиэтээн турардаахпын.

Бүгүн бу ытыктыыр суруйааччын туһунан, төрөөбүт тоҕоостоохо эбэтэ буоллаҕа, одоҕоҥ-дьоҕоҥ да сөпүс буоллар, бэлиэтэлиэ турардаахпын.

Бэлиэтэлиэ, ол иһин бу ытыктыыр суруйааччын туһунан кэпсэтии хайдах быыыта майгыта барбытын, бары бу үлэни үрдүктүк сыанналаабыта, киһи туһунан суруйан, бэлиэтээн

АМАРАХ СЫҺЫАН

Быйылгы Санга дьыл интернат-оскуола кырдьаҕас олохтоохторугар үөрүүлэх - нотуулаах буолла. Ольга Петровна Кузьмина сэбиэдиссэйдээх бородуукта нарааҕыттан ыраахтыы коллектива аҥыаан-уолуйэн татыарыыпакка хаччыйа олорорунан мунурдан, сыныалаах кинэ-тин тэрийэн, үчүгэйдик сонуута дэҕэны, уорта дэҕэны.

Үгүс кырдьаҕастар үлэтэ суох буолан, хайа да тэриллэҕэ сыстыбакка Санга дьыллаах-ыаҥа, лэрдэ ыыйан сылдьыбатахтара. Оны өйдөөн уонна кырдьаҕаны-ыамматы арааччылыыр аҥыылгас саналарынан салайтаран, ийи аҥы эҕэрдэ открытка суруйан, биэрэрэ ыытырбыттара.

Барыта 70-ча үлэ, сэрии ветераннара муустаммыт бэйэ-бэйэбитин эҕэрдэлэстибит, алаадьылаах сылгыс чэй иҥэ-иҥэ, дуоһуйа, ирэ-хоро кэпсэтибит, ыкаттыбыт, ыкаттыбыт, обуочайдаан өйдубут, сиэдьэлэп тайаныбыт, быыргы оен ыуулаабыттан ооньуоттубут. Хомсой хойоонноох, мисэдэй ыраахтаах колхозный тутуу ветерана Акулина Семеновна Корякина, обуочайдыыт ыырыаһыт бастыҥа Варвара Петровна Собакина бириэстээх миэстэҕэ тиэсэн үөрдүлэр-көтүлэр. Аукцион оонньуута бөҕө туспа үөрүү-көтүү буолла. Ол быыһыгар үгэскүү маассабай оонньуулар, клоун көрө-нара. Сылы быыа уура сылдьан сэниэр гына сыныаннаабыт, дуоһуйдубут, эстиныыбыт.

Дьэ бу буолар ийэ тупуттар дьиҥнээх ис сааатын ыҥаныы диэн. Икки сылтан орто Ольга Петровна сылаас саналаах, алгаалаах илиитин билбиппит. Арааас сирдэриэн эргийэн-урбайан, сылайарын сыныаланнаах холоон, малдьарын да аахсыбакка, бородуукта-ны бородуукта-ҕа атастаһан-маҥайдаһан, сотору-сотору сокуон аҥы аҕалан, ааҕан оолоох ыпсарыылаах ийэ курдук, барыбытыгар тиийэр гына үлэлэр.

Бу да сыныга иҥэн эрэ күн ааҕуллаҕыттан биирдэ бэйэҕэ ааҕабыттара, туһугурбуттэрэ — хайдахтаах курдук амарах саналаах, кийиэхэ диринг кийиллэх истиг сыныаннай?!

С. СТАРОСТИН,
интернат-оскуола олох. тооро.

Үчүгэй сонуннар

Ороҥуоспа күнүгэр

Ороҥуоспаҕа аналлаах сыныаланар биэчэрэ дьаһтар комитетын (председатель Д. Г. Жирикова) тэрийиллиэн ыытыллына.

Сэнэҕэ сахалыы балаҕан ийэ кэстор, комуулуоҥ оҕоҕо умайар. Үс аҕаастаах тоҥурук остуол аттыгар биэчэрэ саланнаачыы орто оскуола саха тылын уонна литературатын учуутала Гея Михайловна Слепцова олорор, сыгаһа ороммоҕо кэбиэн ытык-мааны кырдьаҕастара кэккэлэспиттэр. Салайаччы обуоҕа, лэрбит таабыллаах күннэрин тустарынан көпсүһэн баран, тылы кырдьаҕастарҕа биэрдэ. Кинилэр былыр өҥөрө күннэрин, ордук "чуоҕаан Ороҥуоспаны, хайдах баалыгыттаннарын, билгилэр тустарынан кэпсэтиллэр.

—Аҥыы эчэтат быыргы сөкөр-туоку, итэҕэл тутуспат буолан айылаах хаҥыстаабат, туту да комуруутугар хоолообот, сөкөр-кайгы да өртүнэн моччайуор, бордам буоллар. Быыргы итэҕэллэри, айылыы-хаанны, куту-сүрү, сөкөр-туому ойоҕо кыра эрдэҕиттэн уоратыллыт,—диэн ытык кырдьаҕас Дмитрий Затароович Седалищев этэ.

Бөлөхтөрүнэн таабырыын таабыыттаҕар, обуочайга, ыраах ыаҥырсыыр, ыаҥырсыыр бөрт иэдэстээх ыытыллыннылар. Ыраах таабырыын таабыт Екатерина Андросова, эдэр обуочайдыыттар Сергылана Слепцова, Петр Седалищев, бастыҥ обуочай батыһаччы Надежда Игнатьева, норуот ырыаһыттар Татьяна Назарова, Елена Макарова бириэстээх миэстэлэрэ ылыстылар.

Сахалыы эстиах «Сардаана» кафе улаатта. Кэнэ хойуна диэри саха былыргы оонньуулардыын, үтүмүүлэрин дуоһуйа оонньоотт, сыныаннан, эстыыннан тарҕастылар.

Е. ВАСИЛЬКВА.
Болтого.

Эҕэрдэлиибит!

Күн-күбэй ыйбатын, тапталлаах эйэбэтин, саҥаспытын ЧИЧИГИНАРОВА Дарья Семеновнаны 70 саастаах туолбутуттан итиитик-истиигик эҕэрдэлиибит. Барыбыт туһугар истиг ыҥаанньыыт, сылгыс таптальыг ийиэ барда баҕыыбаны тиэрдэбит, норуон норгуйэбит. Барыбыт дьолутар кырдьары билбэккэ, малдьан үөрэ-көтө үөнүнүк дьоллоохтук олорорго баҕарабыт.

Кыргыттар, уолаттар, сиэмэрэ, балтылара, быраттара, кийиттэрэ, кутуоттэрэ.

Чурапчы күөх экраҥа көрдөрөр

Тохсунньу 20 күнэ

17 ч. 30 мүн. — Амарах саналаны декадатын түүгү.

18 ч. 00 мүн. — Саха ССР Конституциятын бырайыагын дьүүллэҥнэтэ саналар: А. А. Сивцев тыл эгэр.

18 ч. 10 мүн. — «Ад» уус-уран фильм.

Спорт

Тэрээҥнин нээхтик барда

Аҕыйах хонуктаабыта Чыаппарыҥа сонхоотор уонна ороҥуон кинин дьаамаандаларын ыаан эрдэлэрыгар баскетболга күрэхтэҥнэ буолан аста. Икки күннээх тыгаанньыаах кэмнэн эр дьоҥҥо Карл Маркс аатынан сонхоз хамаандата кыайыылаах ыаан буолла, иккис «Мыҥдаанан» сонхоз, үсүһү ороҥуон кинин ыллылар. Оттон дьахталларга Субуруускай аатынан сонхоз хамаандата бастаата, иккис ОАПХ хамаандата ылла, үһүскэ эмиэ ороҥуон кинин уолаттара тиэстылар.

Олохтоохтор күрэхтэҥнинэн олус тэрээҥнээхтик ыыпыттарын бэлиэтэххэ саада. Спортсменнары олохтоохун, аҕатыы үгүс түбүгү эрэйбитэ чахчы. Итинник таҥнан чыаппаралар көбүлэҥнэннилэр, тэрийиллэриэн аҕыс аналлаах бириис оонньоммута күрэхтэҥнэ эсэ ордук хатыҥырыылаах буоларын хаттыйда.

Д. НОВГОРОДОВ.

Литература уонна искусство күннэрин, уус-уран самодеятельность ороҥуоннааҕы фестивалын БАЛАҺЫАННЬАТА

В. И. Ленин телеграммата Чурапчыҥа кэлбитэ 70 сыла, саха бастакы романына, биллиэннэх суруйаччы С. С. Яковлев—Эрилик Эристин уонна саха бастакы лингвист-ученайа С. А. Новгородов төрөөбүттэрэ 100 сыла туолуутун көрсө ороҥуонтан «Хаҥалаах хоһоонньут, сэҥиэннээх сэһэнньит, ыаллаах ырыаһыт, туойар тойуннут, дьүһүйэр үгэскүүбүт, дьоҕоннох сиэмэхпит—саха тылларын сайдарыгар!» диэн девиллэх литература уонна искусство күннэрэ нэйилэктэриэн ыытыллыаҕа.

Сыала: саха норуотун аатаныыт уран тылларын, хоһуун сүрэхтээх, өрөөн өйдөөх үтүө-маанылы дьоммут аатларын үйэтитии, саҥа таланнаах ыарыйыы, пропагандалааһын.

Күннэр түмүктэриэн уус-уран самодеятельность фестиваля ороҥуон кинигэр үс болҕүүнэн ыытыллар. **Бастаны болохчо** Хонтоого, Одьулуун, Сыланг, Болугур, Бахсы, Хатылы, Мутудай, **иккиэх** Болтого, Хайахсыт, Кытаанах, Соловьев нэйилэктэрэ, 13 №-дээх СПТУ, **үһүскэ** Кылаанаах, Хадаар, Чакыр нэйилэктэрэ, Толоон, Толой кыра участэктэр киирэллэр.

КОРДОБУЛЛЭР

Уус-уран самодеятельность кыттыылаахтарыттан:

1. Хор—2 (кыттаччыттан ахсаана бастакы иккиэн болохчо 40-тан, үһүс болохчо 25-тэн үөһэ).
2. Эр дьон, уолаттар ансамбллара—1.
3. Дьахталлар, кыргыттар ансамбллара—1.
4. Тойук—1.
5. Хоһоон—1.
6. Ырыа—2 уол, 2 кыыс, ол иҥэтэн 2-тэ 25-гэр диэри саастаах эдэр толороччу буолуохтаах, толоонуларыгар.
7. Болоҕүнэн үгэскү—3 (4 паараттан алдьах).
8. Бинир сольнай эбэтэр иккиэн иккиэн толоруутугар үгэскү.
9. Икки сценэ эбэтэр бинир сценаны кытта бинир монолог.
10. ВИА эбэтэр народнай, духовой инструменнареа ансамбль—2.
11. Чабырдах—бинир кийи эбэтэр ансамбль толоруутугар.
12. Хомус—бинир кийи эбэтэр ансамбль толоруутугар.
13. Дуэт—биэртэн үөһээ.
14. Трио эбэтэр квартет—2.

Конкурс үйэҥэ бу ирдэнилэр нүөмэрдэр барыларыгар кэрбиттэриэхтэрин норуоллар. Олохтоох автордар ырыаларын, хоһооннорун, сценаларын толоруу иккиэн 1-дии эбии баалы ааҕыллар.

Конкурс репертуарыгар киллэриллибит нүөмэрдэр тереебүт норуоту. Ийэ дойдуну уруйдуур, иҥнэҕэ тапталы туойар ис хоһоонноохтаахтар.

Уус тарбахтаахтартан:

Кинилэр уолларын быыстаннаата Культура дьиэтин фойетыгар туруоруллуоҕа. Оно туостан, ыалтан, муостан, ыастан, ыаҥыстан уонна баайан оҥоһуктар киллэриллэллэр. Итинэн сэргэ ыйыллыыр литературнай түмсүүлэр чилэннэриэн хоһоонноро, ырыалара, кэлсэннэрэ альбомнарга түмуллубут хомуурунньуктара, уруһуйдар, хаартыскалар ирдэнилэллэр.

ҮЛЭНИ СЫЛАНАЛААҺЫН

Концерт хас биирдии нүөмэрэ биэс баллаах системаанан сыаналанар уонна орто балла таһаарыллар. Итинэн сэргэ концерт тематын, идеятын арыйыы, кытаанах ахсаана, иистүүм, сценическэй культура, оформление уонна музыкальнай киэргэтии туспа 10 баллаах системаанан сыаналаналлар. Итиэннэ эмиэ орто балла таһаарыллар.

ФЕСТИВАЛЬ ГРАФИГА

1. Хонтоого—олунньу 15 күнэ.
2. Одьулуун—олунньу 16 күнэ.
3. Болтого—олунньу 17 күнэ.
4. Хадаар—олунньу 23 күнэ.
5. Мутудай—олунньу 24 күнэ.
6. Толоон—кулун тутар 1 күнэ.
7. Толой—кулун тутар 2 күнэ.
8. Бахсы—кулун тутар 3 күнэ.
9. Хайахсыт—кулун тутар 9 күнэ.
10. Кылаанаах—кулун тутар 10 күнэ.
11. Кытаанах—кулун тутар 15 күнэ.
12. Болугур—кулун тутар 16 күнэ.
13. Сыланг—кулун тутар 17 күнэ.
14. Хатылы—кулун тутар 21 күнэ.
15. Соловьев—кулун тутар 22 күнэ.
16. Чакыр—кулун тутар 23 күнэ.

Түмүк концертар кулун тутар 24—25—26 күннэриэн болохторуоннан ыытыллаллар.

КЫАЙЫЫЛААХТАРЫ НАҺАРААДАЛААҺЫН

Кыайыылаахтар болоҕүнэн уус-туйуан ааҕарыллан быһаарыллаллар. Бастыҥ нарааҕыттан биирдии коллективка биирдии бастакы, иккис уонна үһүс миэстэлэр анаммыттар, кинилэргэ туһаанналаах бастакы, иккис уонна үһүс степеннээх дипломнар, аналлаах бириистэр туттарыллаллар. Бастыҥ толоруулар муус устар 5—6 күннэриэн Якутскай куораттан буолар концерка кыттыахтара. Түмүк концерка киллэриллибит нүөмэрдэр уһуллуннаран республика радиотын фондугар үйэ-саас хаалларыллыахтара.

Тэрийэр комиссия.

Таптыыр ойоҕут, балтыбыт, сиэмэхит

МАРИАННА

ыалдьан олбутун, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, табаарыстарыгар биллэрэбит.

Иэйэ, аҕата, эдьиийдэрэ, убайдара, аймахтара, сангастара.

Сылаг сельскай Советын президиума нэйилэк олохтоохторо Мария Петровна уонна Николай Дмитриевич Беляевтарга ойоҕоро

МАРИАННА

олбутуттан дириҥ кутурданыы тиэрдэр.

Сылаг орто оскуолатын учууталлара уонна үөрэнээччилэрэ бу оскуола үөрэнээччитэ

БЕЛЯЕВА Марианна

уйун ыарахан ыарыытыттан олбутуттан төрөппүттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурданыларын тиэрдиллэр.

Таптыыр кэргэним, ардыгар, эйэбит, аймаҕыт Эрилик Эристин аатынан совхоз Уорбатаарды учаастагын рабочайа, бөлүчүт, сылгыһыт

КАРПОВ Гаврил Гаврильевич

бу дьыл тохсунньу 16 күнүгэр ыарахан ыарыытыттан олбутун барыа аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьоммутугар ийитиннэробит.

Кэргэн, уола, кийиттэ, сиэмэрэ, аймахтара.

Эрилик Эристин аатынан совхоз администрацията, партиэма, профсоюз колхозный-совхозный тутуу ветерана

КАРПОВ Гаврил Гаврильевич

уйун ыарахан ыарыытыттан олбутуттан кэргэнигэр, уолуттар, чугас дьоннорутар дириҥ кутурданыларын тиэрдиллэр.

Хадаар сельскай Советын президиума, совхоз олохтоох отделениетын салалтата, партийнай, комсомольскай тэриллэрэ колхозный-совхозный тутуу ветерана, сэрии сылларыгар үлэ фронтун кыттыылаах

КАРПОВ Гаврил Гаврильевич

уйун ыарахан ыарыытыттан олбутуттан кэргэнигэр, уолуттар, бары аймахтарыгар дириҥ кутурданыларын тиэрдиллэр.

Уорба арааһай коллективын рабочайдара, учаастак олохтоохторо ытык кырдьаҕастыт, сүбэлиппит-амаҥыныт, үлэ ветерана

КАРПОВ Гаврил Гаврильевич

уйун ыарахан ыарыытыттан олбутуттан кэргэнигэр, уолуттар, бары чугас дьоннутар дириҥ кутурданыларын тиэрдиллэр.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредитель газеты «Сага олох» — Чурапчинский районный Совет народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж — 4130.

ЗАКАЗ № 9. Чурапчинская районная типография Госкомпечати Якутской Саха ССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв.